XVI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦИ

Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 28 декабрь, 1978 шу. • № 155 (5975). • Мах 2 кепиг.

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

Селхан Грозне кердача драматически театре XVI Нохч-ГІалгІайн областной партийни конференци хилар.

Конференци хьайийллар КПСС областной комитета хьалхарча секретара **А. В. Власова.**

Конференце кулгалду органаш хорж: президиум, секретариат, мандатни комисси.

Укх тайпара ден порядок чІоагІъю:

1. КПСС обкома отчетни доклади парте XXV съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеш, Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева къамаьл деш енна указанеш кхоачашъяра хьакъехьара областной партийни организаце декхараш.

2. Областной партийни организаце ревизионни комиссе отчет.

3. КПСС областной комитет харжар.

4. Областной партийни организаце ревизионни комисси харжар.

КПСС областной комитета балха хьакъехьа отчетни доклад йир парте обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова.**

Областной партийни организаце ревизионни комиссе отчет йир комиссе председатела **Н. Я. Правеньке.**

Отчетни докладах лаьца къамаьлаш дир:

Н. И. Семенова — КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара, **Г. К. Веденкос** — «Красный молот» завода директора, **Л. Захаева** — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза мехотряда начальника, **Э. Э. Исмаилова** — гІишлошъеча Нохч-ГІалгІайн управлене начальника, **З. М. Шамилевас** — Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза баьцадаараш леладечо, **А. И. Воронкина** — КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара, **М. А. Керимова** — НГІ АССР Министрий Совета председатела, **В. П. Потемкина** — Октябрьски района локомотивни депо машиниста, **С. М. Бекова** — КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара, **А. А. Гусакова** — Наурски района «Советская Россия» яхача винсовхоза комсаш лелаечар бригадира, **А. Д. Кагерманова** — КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара, **А. А. Латырова** — Сунженски района Кирова цІерагІча колхоза МТФ заведующе, **А. А. Хадиева** — Ножай-Юртовски района Ю. Гагарина цІерагІча колхоза тхьамка леладеча бригада бригадира, **В. Л. Семенова** — «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене парткома секретара, **В. Г. Табацковас** — КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара, **А. Н. Федоровас** — Надтеречни района «Горскнефть» НГДУ оператора, **Г. Х. Эльмурзаева** — ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара, **Г. Г. Феньевас**—Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатела, **И. А. Албастова** — Нохч-ГІалгІайн АССР юстице министра, **М. П. Павлова** — Нохч-ГІалгІайн паччахьалкхен университета ректора, **Ш. Х. Эсмурзиева** — бурув деттача балхий Малгобекски управлене бурувдеттачо.

Конференце ла а дийгІа чІоагІйир комиссе председатела **В. И. Дмитриенкос** яь мандатни комиссе доклад.

КПСС XXV съезда решенеш, иттлагІча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяр духьа экономиканеи культуранеи деш дола партийни доал, организаторски политически балха стиль дІахо эргайоахаш тоаяра де деза хьдда гІулакхаш белгалдеш шерра соцам тІайийцар конференце.

Областной партийни организаце ревизионни комиссе отчет чІоагІйир.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК организационно-партийни балха Отдела инструктора **А. И. Селезнева.**

Цу тІа ший болх чакхбаькхар конференце. Делегаташа ура а этта «Интернационал» яха партийни гимн лекхар.

Конференце кулгалдара органаш

ПРЕЗИДИУМ

Ахматова Р. С.
Беляев О. С.
Белозеров В. И.
Беков С. М.
Боков Х. Х.
Браславский Б. И.
Бузуртанов М. О.
Ведерников Н. И.
Власов А. В.
Воронкин А. И.
Глотова В. Е.
Дмитриенко В. И.
Дорохов М. А.
Дудуркаева К. А.
Иванов М. А.
Исмаилов Э. Э.
Кагерманов А. Д.
Керимов М. А.
Кожуховский С. Н.
Кудлай П. Д.
Лоскутова Т. И.
Магомадов Л. Д.
Мамаев М. А.
Мальсагов А. А.
Махмудхаджиева Т. У.
Мусхажиева М. С.
Нюхало Л. И.
Правенький Н. Я.
Рыженков Н. Г.
Саидов Б. М.
Саламова Р. А.
Селезнев А. И.
Семенов Н. И.
Ситникова В. И.
Скворцова Н. К.
Сорокин В. А.
Табацкова В. Г.
Тазуркаева С. А.
Умхаджиева М. С.
Федотова Л. Г.
Хадиев А. А.
Чайкин А. А.
Шамардин В. М.
Шевченко А. С.
Шмавонянц С. Ш.
Эсмурзиев Ш. Х.
Эсмухамбетов Н. А.
Эльмурзаев Г. Х.
Юсупов И. Д.
Яндиева З. А.

СЕКРЕТАРИАТ

Албастов И. А.
Бахмадов М. Д.
Белякова Л. А.
Джабраилова З. Д.
Крылевская М. И.
Кузнецов Ю. В.
Куценко В. А.
Македонова З. В.
Махаури Г. Г.
Пеньков А. Г.
Поляков Н. И.
Сайдаев Л.
Сердюк В. И.
Султыгова Ф. А.
Тамаев Ф. У.
Толмачева Л. Ф.
Хизриев У. А.
Хасиев С. С.
Щербина Н. А.

МАНДАТНИ КОМИССИ

Албаков Т. Д.
Борисенко Л. Н.
Галкова Г. Ф.
Гебаев А. А.
Гулаев В. И.
Дмитриенко В. И.
Заириева Л. З.
Исмаилов У. А.
Карагичева А. М.
Кащеев П. Г.
Литвинова В. К.
Луньков В. В.
Магомадов С. М.
Масаева М.
Погорова Л. С.
Расторгуев Ю. Л.
Ростов А. И.
Хаджиев Ш.
Харсанов Л. М.
Хариков А. Т.
Шихаева П. Ш.

XVI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА СОСТАВ

КПСС ОБКОМА ЧЛЕНАШ

АЛМАЗОВА Л. Д.
АНУФРИЕНКО Б. В.
АФАНАСЕНКО М. М.
АХМАДОВ З. А.
АХМАТОВА Р. С.
БАМАТГИРЕЕВ М. Ш.
БАКРИЕВ С.
БЕЛОЗЕРОВ В. И.
БЕЛЯЕВ О. С.
БЕЗУГЛЫЙ Д. К.
БЕКОВ С. М.
БОКОВ Х. Х.
БОРОВА Е. Х.
БУЗУРТАНОВ М. О.
БУРАКОВ А. И.
БЫЧИХИН Б. Г.
ВЕДЕРНИКОВ Н. И.
ВИСМУРАДОВА М. М.
ВЛАСОВ А. В.
ВОРОНКИН А. И.
ГАБИСОВ Б. Г.
ГАЗИМИЕВА У.
ГАИТАМИРОВ Ш. Х.
ГОРКАВЕНКО Л. В.
ГУЛАЕВ В. И.
ДИДИГОВ Т. М.
ДМИТРИЕНКО В. И.
ДОРОХОВ М. А.
ДЯТЛОВ А. Т.
ЗАВГАЕВ Д. Г.
ЗАУРБЕКОВ Б. М.
ЗАХАЕВ Л.
ЗИБОРОВ Ю. Я.
ИВАНОВ М. А.
ИСМАИЛОВ Э. Э.
ИСМАИЛОВ У. А.
КАГЕРМАНОВ А. Д.
КАРАГИЧЕВА А. М.
КАЩЕЕВ П. Г.
КЕРИМОВ М. А.
КИРИЛЛОВ С. А.
КОЖУХОВСКИЙ С. Н.
КРАВЕЦ Л. В.
КРЫЛЕВСКАЯ М. И.
КУЗНЕЦОВ Ю. В.
ЛАДЫГИНА Л. П.
ЛЕТНИКОВ Н. П.
МАГАМГАЗИЕВ М. М.
МАГОМАДОВ Л. Д.
МАГОМАДОВ М. В.
МАГОМАДОВ С. М.
МАГОМАДОВА Т. С.
МАЛЬСАГОВ А. А.
МАМАЕВ М. А.
МАСАЕВА М.
МАХМУДХАДЖИЕВА Т. У.
МУСХАЖИЕВА М. С.
НЮХАЛО Л. Н.
ОЛЕЙНИКОВ Г. Г.
ПАВЛОВ М. П.
ПАВЛОВА М. Д.
ПОЛЯКОВ Н. И.
ПОТЕМКИН В. П.
РАСТОРГУЕВ Ю. Л.
РОСТОВ А. И.
РЫЖЕНКОВ Н. Г.
САГОВ Я. Х.
САЛАМОВА Р. А.
САЛТАХАНОВ К. С.
СЕМЕНОВ Н. И.
СИНЕЛЬНИКОВ С. В.
СКВОРЦОВА Н. К.
СОРОКИН В. А.
СУЛТЫГОВА Ф. А.
СЫЩИКОВ Н. А.
ТАБАЦКОВА В. Г.
ТАЦИТОВ А. И.
ТЕБОЕВ Т. А.
ТИМОШЕНКО Р. Н.
ТОЛДИЕВ Ю. Ю.
ТОЛМАЧЕВА Л. Ф.
ТОРИЙ М. В.
ТОХОВ М. Т.
ТРЕГУБОВ В. П.
ФЕДОРОВА А. Н.
ФЕНЬЕВА Г. Г.
ХАДЖИЕВ Ш.
ХАРИКОВ А. Т.
ЦАРОЕВ Х.-Б. Ю.
ЧАЙКИН А. А.
ЧЕРКУНОВА Л. К.
ЧИРВА Н. И.
ШАМАРДИН В. М.
ШАМИЛЕВА З. М.
ШЕВЧЕНКО А. С.
ШИРЯЕВА Л. П.
ЩЕРБАКОВ Е. С.
ЭЛЬМУРЗАЕВ Г. Х.
ЭСМУРЗИЕВ Ш. Х.
ЭСМУХАМБЕТОВ Н. А.
ЯЦЕНКО Г. А.

КПСС ОБКОМА ЧЛЕНАЛЛА КАНДИДАТАШ

БАЖАЕВ М. П.
ВИСУЛТАНОВ С. Д.
БУСЕВ П. А.
ГЕБАЕВ А. А.
ГЕРОЕВ Ю. Х.
ГИНАЗОВ К. М.
ГРЕБЕННИК А. М.
ГРЕНКО В. Г.
УДАНТОВ А. А.
ДАВЛЕТГАРЕЕВА М. Г.
ДАДАГОВ Р. А.
ДЖАБРАИЛОВА З. Д.
ЕВКУРОВ Л. А.
ИБРАГИМОВ К. Ю.
КУЛЕБЯКИН К. Ф.
КУЦЕНКО В. А.
ЛАВЕР М. А.
ЛАГУТИН С. М.
ЛУНЬКОВ В. В.
МАКАРЬЕВ С. В.
МАХАУРИ Г. Г.
МУКАЕВ Ш. А.
ПЕНЬКОВ А. Г.
ПОГОРОВА Л. С.
ПОДПОРИН В. В.
САЙДОВ Ш. Х.
СВИТАНЬКО Л. С.
СУГАИПОВ С. М.
ТРУБИНА В. С.
ХАМАТХАНОВ Д. М.
ХАДЖИЕВ С. Н.
ХАРСАНОВ Л. М.
ЧИРКОВА В. М.
ЧАГАЕВ Б. К.
ЯНДИЕВА З. А.

РЕВИЗИОННИ КОМИССИ

БЕЛОГЛАЗОВА Л. П.
ВАРТАНОВ А. А.
ГАЛКОВА Г. Ф.
ГУЧИГОВ А. М.
ДУДУРКАЕВА К. А.
ЗАЙЦЕВА Т. В.
ИВАНОВ А. И.
КОЗЛОВ В. Н.
КУРИЕВ У. А.
МИРЧЕВ Ф. В.
ОЗДОЕВ М. М.
ПРАВЕНЬКИЙ Н. Я.
СИТНИКОВА В. И.
ТАМАЕВ Ф. У.
ЮСУПОВ И. Д.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пленум

Селхан, 27 декабре хилар XVI областной партийни конференце хержача КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пленум.

Пленумо къоастадир организационни дешаш. КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретаралла хержар нов. **Власов А. В.** шоллагІча секретаралла — нов. **Магомадов Л. Д.**, КПСС обкома секретаралла — нн. **Дорохов М. А.**, **Бузуртанов М. О.**, **Завгаев Д. Г.**

КПСС обкома бюро члералла хержар нн. **Власов А. В.**, **Магомадов Л. Д.**, **Дорохов М. А.**, **Бузуртанов М. О.**, **Завгаев Д. Г.**, **Боков Х. Х.**, **Керимов М. А.**, **Семенов Н. И.**, **Беляев О. С.**, **Кожуховский С. Н.**, **Белозеров В. И.**, **Ведерников Н. И.**, **Кагерманов А. Д.**

КПСС обкома бюро члеалла кандидаташ хержар нн. **Дмитриенко В. И.**, **Саламова Р. А.**, **Эльмурзаев Г. Х.**

Пленумо чІоагІбир КПСС областной комитета отделий заведующеш: организационно-партийни балха — нов. **Дмитриенко В. И.**, пропагандаи агитацеи — нов. **Тацитов А. И.**, Іилмаи дешара заведенейн—нов. **Тимошенко Р. Н.**, кхалпаха юкъе беча балха — нов. **Алмазова Л. Д.**, мехкдаьттаи химически промышленноста — нов. **Афанасенко М. М.**, яйгачеи кхачани промышленноста, торговле нов. **Ахмадов З. А.**, административни органий — нов. **Дятлов А. Т.**, гІишлошъяра — нов. **Салтаханов К. С.**, промышленно-транспортни — нов. **Олейников Г. Г.**, юртбоахама — нов. **Беков С. М.**, юкъарча отдела — нов. **Поляков Н. И.**, финансово-боахама — нов. **Чагаев Б. К.**

КПСС обкомерча парткомиссе председателалла чІоагІвир нов. **Сыщиков Н. А.**

Пленумо чІоагІбир республикански газетий редактораш: «Грозненский рабочий» — нов. **Безуглый Д. К.**, «Ленинан некъ» — нов. **Габисов Б. Г.**, «Сердало» — нов. **Тебоев Т. А.**

Пленума балха юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК организационно-партийни балха Отдела инструктора нов. **Селезнева А. И.**

Ревизионни комиссе заседани

Нохч-ГІалгІай областной партийни организаце ревизионни комиссе заседани хилар. Комиссе председателалла хержар нов. **Правенький Н. Я.**

XVI областной партконференце делегаташ

Сурта тІа: областной партийни конференце делегаташ (Назрановски район) аьрдехьара аьттехьа — С. Чабиев, З. Даурбекова, М. Канцыгов, Я. Сагов, З. Джабраилова, М. Тохов, Ф. Султыгова, А. Угурчиев, Л. Евкуров, конференце перерыв йолча хана.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДИКАГІЧАР ЦІЕРАШ ЙОАХ ХАЛКЪО

Хоржамий кампане хьатІакхаьчай лоархІамеи бехктокхамен хан-юкъ: 27 декабре мехка болабеннаб СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ увттабе.

Советий мехкара хоржамаш — СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах долча Закона тІа хьагойташ йола социалистически демократе тІехленашта дола къаьгга тешал. Болхлой класса, колхозии ахархой, интеллигенце сийдолашагІа бола викалаш халкъа депутаталла кандидаташ увттабу харжархоша. Къахьегача коллективай собранешка эггара хьалха цар цІераш йоах Коммунистически партеи Советски пачхьалкхени кулгалхой.

РСФСР
Москва

Дегаш айденна собране баьхнар столица хьалха латтача предприяте счетно-аналитически машинай завода болхлой, инженерно-технически балхахой, гІулакхера нах. Хоза кийчъяьча завода клубе — лозунгаш: «Парте XXV съезда решенеш кхоачашъергья!», «КПСС сийле!», «Яхийла социалистически демократи!»

Президиуме — КПСС ЦК Политбюро член, КПСС МГК хьалхара секретарь В. В. Гришин. КПСС Московски горкомеи Бауманскн райкомеи секретараш, производстве хьалхалаттараши новатораши, предприяте партийний общественнии организацей викалаш.

Коллектива собрани хьайийллар завкома председатела Н. Д. Терещенкова.

Трибуна тІа ва предприяте парткома секретарь В. В. Хованский. Цо аьлар:

— Паччахьалкхен лакхехьарча законодательни органа депутаталла хорж мехка дикагІбола нах, массазза а халкъа гІулакх дераш, из вахара эггара доккхагІа дола маІан а хипна дІаэттараш. Аз предложени йоалаю вай Бауманскн хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат сийлахь-доккха Ленина гІулакх дІахо хьош вола, Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама гІорваьнна вола деятель КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост **Леонид Ильич Брежнев** оттаве.

ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш детташ, ура а гІайтта тІайийцар из предложени собране хиннараша.

Къамаьл даьчо бийцар новкъоста Л. И. Брежнева вахара никъ.

Новкъост Л. И. Брежнев СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаварах йола предложени чІоагІа хьаллаьцар коммунистически къахьегама ударника, мастера Г. М. Моисейкина, корректора И. В. Данилина, цеха начальника В. И. Федотова.

Берригаш раьза а болаш тІаэц соцам: гор. Москван № 3 йолча Бауманскн хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат московски счетно-аналитически машиний завода болхлошкара, инженерно-технически балхахошкара, гІулакхерча нахагара Брежнев Леонид Ильич, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель оттаве.

ЧІоагІа деган айденна тІайийцар новкъостага Л. И. Брежневга дахьийта моаршала письмо.

Иштта № 1 йолча Московски городской хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета РСФСР-гара депутаталла кандидат харжа оттавир КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель **Алексей Николаевич Косыгин.**

Города Москван Перовски хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат харжа оттавир **Виктор Васильевич Гришин.**

Москван Кунцевски хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат харжа оттавир КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр, Советски Союза Маршал **Дмитрий Федорович Устинов.**

Столица Железнодорожни хоржамий округе гІолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат харжа оттавир «Зеленградстрой» управлене СУ-111 комплексни бригада бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал **Николай Анатольевич Злобин.**

(ТАСС).

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара накъадолхаш

1979 шера 4 марта СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамашта политически къахьегамен хьинар айденна кийчлуш ба советски нах.

Хоржамашта кийчо яр — йоккха а бехктоккхаме а политически кампани. Партийни организацеши идеологически активи декхарийла я хьалхара гIа боаккхаше а из корта болаш хилийта, идейно-кхетама болх шерра боаржабе, партийни дош хIара харжархочунга дIакхачийта.

Лекцеши беседаши еш къаьтган тешавеши дIайовзийта еза КПСС чурен арахьарен политика, вай Даьхенна карагIдаьнна исторически хIамаш, СССР кердача Конституце чулоацам, социалистически демократе сийлахь-йоккха тIехленаш, парте XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъелга мишта лел, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева оттадаь декхараш.

Лекторашта, докладчикашта, политинформаторашта, агитаторашта новкъостала кепатох СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарца дувзаденна къамаьлаш де могаеш йола тематика.

* * *

В. И. Ленина — социалистически демократех.

КПСС XXV съездо социалистически демократи дIахо дегIайоалаярах.

КПСС — Советски общества кулгалдуи лостам телен низ.

СССР Конституци — вай вахара Керттера Закон.

СССР-е деррига Iаьдал халкъа да.

Массадола хIама сага вахар тоадара, сага духьа — вай парте доккхагIдола закон.

Халкъа депутатий Советаш — СССР политически лард.

СССР — халкъа юкъара социалистически паччахьалкхе.

ДегIаена социалистически общество — коммунизмагахьа бодача наькъа законагIа йоагIа хан-юкъ.

Коммунистийи парте боацарийн блок — партеи халкъеи моакхаз санна чIоагIа цхьоагIо къаьгта хьахьоккхилга.

СССР Лакхехьара Совет — паччахьалкхен Iаьдала лакхехьара орган.

Советски хоржамий система.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара Закон.

Депутат — халкъа полномочни викал.

Харжархой наказаш кхоачашдар — Советийн депутатийи балха лоархIаме дакъа.

Советски гражданий сийлахь-йоккха бокъонаши паргIатонаши.

Сага бокъонийн паргIатонийн байракх — из я социализма байракх.

Советски сага бокъонийн, паргIатонийн, декхарийн цаIал.

Социалистически демократи дIахо дегIайоалаяра бола къахьегача коллективай лоархIам.

Социалистически законность — паччахьалкхен органий балха лард.

Буржуазни демократена хьалхашкара социалистически демократе овлан тIара тIехленаш.

Буржуазни хоржамий систем доахка эйпаши харцонаши.

Капитализм — кхоане йоаца общество.

Советски халкъ — котдаьнна халкъ, хIама хьакхолла халкъ!

Советски наьха патриотизми интернационализми.

Болхлой, ахархой, интеллигенце йохаргйоаца союз — СССР социальни лард.

Коммунизм хьалъечара болхлой класса хьалхле леляра лоархIам.

Колхозни ахархой — коммунизм хьинаре хьалъераш.

Коммунизм хьалъеча советски интеллигенце лоаца дакъа.

Советски профсоюзаш — вай общества боккха низ.

Ленински комсомол — КПСС денале гIончен тешаме резерви.

Советски кхалнах — коммунизм хьинаре хьалъераш.

СССР гражданин хилар — лакха сийн боккха бехктокхами.

Ленински къамий политика котало.

Советски халкъий цхьатарра бокъо, вошал, йохаргйоаца цхьоагIо.

Дай-мехка Iилма сийлахь-доккха толамаш.

Советски космонавтика керда коталонаш.

Советски литературанен искусстванен карагIдаьнараш.

Паччахьалкхе чIоагIа я нах сакхетам болаш хиларца.

ХIара советски сага — идейни тешам хилийтар, вахаре хьинаре никъ лацар.

Вай вахара советски хьисап.

Коммунизм хьалъечун моральни кодекс.

ХIанзарча хан-юкъа йола парте экономически стратеги.

Социалистически доалахьс — СССР экономически система лард.

Советски пятилеткай коталон никъ.

Целина караерзаяр — партенеи халкъан карагIдаьнна сийлахь-доккха хIама.

Iилма-технически прогресс сихъеча вай юкъеккхуьа дакъа.

КПСС-и дунен революционни процесси.

СССР-о машарен массане а цIендаь а герз дIадаккхарен духьа лоаттабу къовсам.

Социалистически содружества цхьоагIон кхотаялари дIахо чIоагIдар.

СССР турпала Герзашцара Низаш социализми машари лорадеш латт.

Социалистически Даьхе лораяр — хIара советски сага сийлахьа декхар.

Социалистически яхь, къахьегамца коммунистически хьисапе гIулакх хилара болам шерагIа боаржабе!

Дисциплина чIоагIъе, организованности коллектива гIулакхех бола бехктокхами чIоагIбе!

ТIехьабусараш боацаш болх бар — вай патриотически декхар.

Эффективности дикали — хIара балха моттиге.

Производства ерригa торонаш — пятилеткана гIулакх дара.

ХIанз а из телхаcча оттае йоагIа порядок оттаергьа вай!

Критикей самокритикей — вай общества дIахьалхашкахьа кхувла низ.

Лакха культурей хьонхаме порядоки хилара тIехьа болам боаржабергба вай!

Ритмично, лерттIа болх бар — хIара коллектива, хIара къахьегачун декхар.

Металл, доагор, электроэнерги, ерригa материальни ресурсаш кхояра тIехьа къовсам боаржабергба вай!

Дика чакхдоаккхаргда вай хьайбашка Iа доаккхийтилга.

ТIехдика кийчлургда вай бIаьсти ялаташ дIаде.

Iалам лорадар — хIаране гIулакх.

Торговлен бытовой гIулакхаш дареи лакха культура хилара тIехьа.

Халкъа эшача товарашта — лакха дикал.

1979 шу тIагIертта къахьега шу хулийтаргда вай!

ХIаране шийн пхе шера заданеш — В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш.

Пятилетка гвардейций опыт — массанена.

Деррига низаш — иттлагIа пятилетка кхоачашъяра!

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш делга къахьегачен дешачеи керда толамаш доахаш белгалдоаккхаргда вай!

Коммунизма духьа керда коталонашка!

СУРТА ТIА: «Запорожец» яха автомобилаш завода коа.

А. КРАСОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

Иттлагlча пятилетка мулаш

Къилбаседен город: дикагIйола решенеш лехар

1. НАХ КIЕЗИГА, КОМФОРТ ЙОККХА.

Хетаргахьа, тIеххьарча итташ шерашка мехка эгтара динамичнегIа дегIаухача районех цаI я Коми АССР. 40 шера промышленни производства беррига боарам 50-зза дегIабенаб укхаза. Болх беча эзар сагах 815 лакхерен юкъерен образовани йолаш ва укхаза. Тайга, тундра, ушалий Iалаьмате йоккха аре караерзаеш латт ворхI города низашца. Цу тIа керттерча даькъе уж хьахилар бахьан долаш да цу 40 шера республике баха нах кхозза совгIа алсамбовлар. ХIаьта а территорега диллача юкъера лаьрхIача мехкачул кIезигагIа ба укхаза баха нах.

Вай экономика дIахо дегIаахар дуккхача даькъе кIезига нах бахача Къилбаседен районий Iалама ресурсаш караерзаяра программа кхоачашъярца дувзаденна да. ТIаккха мишта соцавергва дIа ца вохийташ 50 градусага кхоачаш шелали 8 бутт дIаьха Iан долча нийсенна керда ваха вена саг? Кагирхой тIаувз Къилбаседено укхаза хала Iалама хьалаш шоашка мишта лоалургда ха торо хиларо, хIаьта иштта кхетадеш да, юкъерча боарамал шозза лакхагIа дола алапеш а сов ца хилар. Къилбаседенхой дуккха кхы хIамаш а да кхычахъарчул совгIа: йIаьхагIа отпуск, хьалхагIа пенсе ваха бокъо, кхыдараш.

Амма материальни стимулий керттера лоархIам бов цар профессиональни опыт Къилбаседенна къаьстта эшача, ханна юкъе бахача, дезал болча наха. Цу тайпарча наха дола лоархIамегIара хьал да вахара эшараш хилар. Практико хьахьокх, эшаш йола комфорташ шоашка ца кхаьчача, кхаь шера йола контракт чакхъяьлча дукхагIболча специалистийн кадрови болхлойн дезалаш Къилбаседе юташ хилар.

2. ТАЙГЕ ВАХТЕ

Бакъда, эшшача тайпара йола квартира ца хилар терхалдеш боаца нах тIехь-тIехьагIа кIезигагIа хулаш латт. ХIаьта комфортабельни хьалаш хиланза дарг ца хилаpб дувцилга а йоацаш Iалаьмате дукха ахча дIагIоргдола городаш хьалъе езаш хилара идеяна тIавуг. Фуд дича бакъахьдар?

— Компромис я, — йоах городаш кIеззига мера йоацача Коми республика опыто. Карта тIа бокъонца гуш я центре базови городаш а йолаш йола нах баха моттигаш. Ухта, Инта, Печора, Воркута — уж ерригаш а хьахиннай 40 шу гаргга ха хьалха укхаза пайдана охкалаш йоахка моттигаш хьаеллар бахьан долаш, уж дегIаахара гIо дир Москва Заполярьеца ювзаш болча машинаькъо.

Гонахьа ядача мехкдаьтта промыслашка балхаш деш дола нах баха болхлой поселок яр хьалхагIа Ухта. Цул тIехьагIа укхаза баха хайшар кердача мехкдаьтта чакхдоахача завода балхахой, дешарен Iилман учрежденешка балхаш ду нах. Тахан Ухтах 82 эзар саг ваха йовзаш йола мехкдаьтта центр хиннай.

Цуи «влияне сфера» вертолетни транспорт дегIаахарца дувзаденна 150 километрага кхоачаш шеръеннай. ТIа-тIа шоай мукъагIа хулаш йоагIа Ухта мехкдаьтта спутникаш — Ярега, Нижний Одес, Войвож яха болхлой поселкаш. ХIаьта 170 километр Ухтана гаьна сихха дегIайоагIаш латт хIанз а 10 шу а даланза йола, цхьабакъда мехка эггара йоккхагIа йолча газ йоаллача моттига центр хиларах хIанзлехьа дIаяйза а, кастта города статус каракхоачаргйола а Вуктыл яха болхлой поселок.

Нагахьа санна Вуктыл дуккхача беттаща балхаш деча экспедицей гIонца караерзайой, Усинск яхача из санна къонача мехкдаьттахой поселке рациональнегIа а цига бахача наха дикагIа а йола «вахтови» метод хьахиннай. Бетта кхозза кхухь вертолеташа мехкдаьтта разведчикийи промысловикийи бригадаш Усинскана 100 — 150 километр гаьнача бурув деттача установкашка. Итт дийнахьа ца хувцалуш тайге е тундре болх бича бурувдеттараш Усинске цIабоагIа шоай дезалаш болча салаIа.

Амма наха чубаха цIенош хьалделга хIанз укх сахьате тIехьадус производственни темпаел: болхлой кадраш дуккха эш, хIаьта уж балха хьахьеха йиш яц чубаха лерттIа квартираш ца хиларах. Цу ситуацех Усинскерча мехкдаьтта доаккхача организацешта укх тайпара хIама корадаьд де: бIаьш километраш гаьнарча мехка кхыча районашкара самолеташца хьаккувл шоай промыслашка болх бе цига мехкдаьтта запасаш кхоачалуш латтарах, хьадоаккха мехкдаьтта кIезигдаларах мукъаювла промыслови бригадаш.

Цу тайпарча вахта 20 — 30 дийнахьа болх бу: цунга хьежже йIаьхлу бригада салоIаш йоаккха ха а. Экономисташа лаьрхIача гучадаьнад, укхаза еш йола йоккхий транспортни расходаш мехкдаьтта доалла керда моттигаш эксплуатаце дIачутелаш хилар а цу юкъа наха чубаха цIенош хьалделга сихде торо хилар а бахьан долаш юхаметтаотташ хилар. ХIаьта керттердар — Къилбаседенга цунна чIоагIа эшаш йола квалифицированни кадраш кхоачашхилар.

3. ТОВБЕССА ГОРОД — ЛАЙНА ЮКЪЕ.

Къилбаседен Iалама ресурсаш караерзаяра эгтара дикагIа дола наькъаш лехаш къестаю Къилбаседен городаш хьалъяра проблема а. Архитекторашеи проектировщикашеи лех тешам боацача даимарча гIораца къовсам лоаттабара никъ, бетонаца къовла гIерт ушалаш, наха михага низ ца байта хьож, уж шелалах лорабу. Сибирякаша-м шоашта кхыметтел тIа тхов болча города заказ а даьд: улицаш чакхсадоагIача галерея хьисапе хургья, мелла шийла хилча а полтув а йоацаш лела йиш хургйолаш. Цу тайпара йола город хьалъеш латт хIанз Якуте алмаз доаккхарашта лаьрхIа.

Коми АССР бахархоша шоашта хилча банъахьа хетача тайпара йола город хьалъяьй. Из я Инта яха Полярни гонна 50 километр гаьнара шахтерий город. Юкъера лаьрхIача 10 шера дог ца эккхаш бах укхаза нах, хIаьта цхьабараш дилла а укхаза баха лаьрхIа а ба.

— Къилбаседе ух денал дола инициативни нах, — йоах горсовета председатела Василий Беляева. — Из инициатива хьаллаьцача дуккха хIамаш де йиш я, кхыметтел тхаяр санна йолча хоастаме йоацача краера вахар безаме, сакъердаме, доккхача маIане а деш.

Беляева аргументаш я города кварталаш. Укхаза го йиш я тIом дIабаьнначул тIехьагIа хьахинна сихха хьалъяь вай дуккхача городий хьисапера моллагIа дола пхеза вIаштIардаь цIенош дагIа улицаш. Амма цхьатарра йола ши здани яц цу улица тIа. Кирпишкех деттача цIеной сийрда цIеча бесо хозъю цунна ухача тайптайпарча оасаша, «пилаша», «корзинкаша», вIаши чоалдаьннараша, кхыметтел цIеча кирпишкий бIарччача паннoша а.

Догам коме къаман орнамента тIара ийцад. ЦIе кирпишк интинцаша Ухтера кхухь, товбесса шоаш ерзаю шоай технологегIа шахтереша кIораца цхьана хьайоахача лоабата сланцашца Шахтни порода интинцаша дIайохийт иштта наькъий кIийленашка, из юлл тундре котлованаш йоахача.

Вож цIенош — ийссазза вIаштIардаьраш — декоративно доттаргIал совгIа йоккхача деталашца ходдаь да. Эргайоакх города пейзаж Инта символ а хинна дIаэттача къаьнача эрсий стиле яьча моллагIъяр санна йолча хина вапор еча гIало а.

Деррига цIенош аьшка-бетонни сваяш тIа дагIа укхаза: цIакхха а ца яшача гIораца лоаттабеча къовсама цаI мара йоаца способ. ХIаьта города хоккейни дворец хьалъеш интинцаш Iаламах тийшар: долаш да пенаш, тхов, трибунаш, хIаьта дуккхача маьхерча шелал луча установка функцеш кхоачашъяр май чакхбаллалца ша ца башийташ йола цIаккха ца яша гIор я.

Массехк шу хьалха города газета тIа хоам арабаьлар: город баьццара ерзаергья вай, малагIча тайпах йола хьу йогларгья вай? «Рябина», — аьлар дуккханеша. ХIанз хIара гурахьа товбесса цIи лоталу Инте, из йоаюлац кхыметтел хьалха диллача лайга а: интинцаша эга а еш Iодоах лоа рябина гаьнаш тIара, тIаккха город юха хозлу.

«Са къахьега декхарийла да» — дагадохийт Интерча шахтерий культура Двоерцерча цхьан лозунго. Цо массане а кхетадеча бакъдолча хIаман низ гIа мел баьккхача гуш ба цу хозача къилбаседен городе.

Юрий ШНИТНИКОВ, АПН корреспондент.

С. М. Кирова цIерагIча Тбилисски станкостроительни завода токара. СССР Лакхехьарча Совета депутата Социалистически Къахьегама Турпала Зураб Георгиевич Саралидзе предприяте эгтара хьалхагIа хьайийллай цхьайтталагIча пятилетка счет. ХIанз цуи балха календара тIа — 1981 шера февраль.

Саралидзе Зураба цу профессена дIаденнад 28 шу. Кхомбаран хьурматдараи йоаржаьча яхьа инициатор ва, кагирхой хьехамча ва.

СУРТА ТIА: ший опыти Iомадаьри маршала Ф. Толбухина цIерагIча ПТУ-6 дешархошта дIахьехаш воалл З. Саралидзе.

В. МОРГУНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КНДР заказагIа

Иркутске болх беш йолча алюминиеви, магниеви, электронни промышленноста Ерригсоюзни Iилма-тохкамен проектнии институто Корейски Халкъа Демократически Республикана лаьрхIа алюминиеви завода проект оттаеш я. Иштта дийцар цу балхах журналиста Видонов Николайна института керттерча инженера Метляев Владимира:

— Завод хьалъю Пукчане. Из хIанзара предприяти я. Тха проектагIа алюмини хьадергда лакха балха овсарле йолча агрегаташка — электролизни ваннашка. Сийрдача, паргIатача корпусаша Iалашдергда дика къахьегама хьалаш, хIаьта моттиг газах цIенъеча гIирсаша гонахьара го лорабергба бIех ца болийташ. Завода проект тха специалисташа оттаьй корейски коллегашца айхха цхьана къа а хьегаш. Вошал долча мехка даха долаш тхона дайзар моттигера гIишлош хьалъяра хьалаш, производство электроэнергецеи бийдалцеи Iалашъяра дешаш.

Шоай аргIанна доттагIий тхо долча а баьхкабар, уж хилар Иркутскии Братскии алюминиеви заводашка. Царех тIеххьарчуи чу КНДР специалистий группа производственни дешар Iомадеш хилар.

Эггара хьалхара алюминиеви завод сихъяь хьалъеш латт Корейски Халкъа Демократически Республике. СССР-ера дIакхухьаш латт иркутчаний — Куйбышева цIерагIча еза-йоккха машинашъеча завода къахьегамхой кулгашца хьаяь оборудовани. Пукчане доттагIлен гIишло хьалъеча оагIув оагIох а теха корейски коллегашца болх беш ба советски инженераши техникаши, царна юкъе Иркутскера бараш а ба.

Николай ВИДОНОВ. (АПН).

ДИЪ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЕ ГАРГГА БА

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагIа шерра социалистически яхь йоаржаьй «Чечено-Ингушстройматериалы» яхача производственни объединенена чуйоагIача Грозненски № 2 йолча гIишлон-материалий комбината болхлоша. Яхье баьнача бIаьш болча болхлоша шоай хьинари низи кхо ца деш къахьийгад пятилетка хьалхарча кхаь шереи укх шереи плани тIанийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара.

Цу даькъе дика ка а йоалаш къахьийгад комбинатерча дуккхача болхлоша. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал дукха хьалха кхоачашъяьй 60 совгIча болхлочо, шин смена, шин цеха коллективаша.

Царна юкъе а хадданза хьалхалатташ хьабоагIарех ба выставщик Н. М. Анищенко, садчица М. Х. Даудова, козловой крана машинист В. Усенкова, выставщикаш Д. Баматгараев, М. Матаев, обжигальщица М. В. Огнева, кхы дуккха бараш. Пятилетка диълагIча шера тIеххьарча беттай чотах къахьегаш ба уж. Овсаре къахьегарал совгIа шоаш кийчъеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак нийсъялийтац цар. ТIадоагIача шера октябреи ноябреи календарагIа товарни продукци арахецаш я сменни мастераш А. А. Нежечкина, М. П. Васюк керте латтача сменай коллективаш. Комбината цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай укх шера шоллагIча ноябре кхаь шера план кхоачашъяьча Шалимова Ольга Ивановна керте латтача пхелагIча цеха коллективои кхаь шера задани 3 декабре кхоачашъяьча Колобов Иван Матвеевича кулгалдеча шоллагIча цеха болхлоши. Шалимовас кулгалдеча цеха коллективо 20 декабрга кхачалехьа кхаь шера планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала даьккхад 2055 тонн битумни каьхат. Шийн къахьегама толамаш тIа-тIа тоадеш къахьегаш я из укх деношка.

Иштта хьинаре къахьегаш бола болхлой, сменаш, цехаш кхы а я комбинате. Цудухьа дог гIоздоахача къахьегама толамашца чакхдаьккхад цун коллективо пятилетка хьалхара кхо шу. Товарни продукци маьхала яккхара пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал ах бутт хьалха, 15 декабре, кхоачаш а яь, укх шера 20 декабрга кхачалехьа заданел совгIа цо маьхала яьккхай 162 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеша дегаш гIоздаьхача комбината болхлоша укх юхедисача деношка кхаь шера планал совгIа кхы а маьхала йоаккхаргья итташ эзараш сомий маьха товарни продукци.

Къаьстта дика тоадаьд комбината коллективо шийн деррига технико-экономически хьокхамаш пятилетка кхоалагIча шера. Къахьегама овсарле лакхъяра паччахьалкхен план кхоъ-ах процент тIеххоачашъяьй. Из лакхъяра чотах планал совгIа арахийцад укх шера 1457 тонн битумни каьхат, итташ эзараш сомий маьха етта кирпишк, кхыйола продукци. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера планагIа лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна 72 эзар сома пайда баьб.

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да предприяте кулгалхоша къахьегам кхетамца вIаштIехьба ккхар, болхлоша шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда а эцаш хьинар кхо ца деш къахьегар, дакагIйола опыт шерра йоаржа а еш, «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа яьржача социалистически яхьа кулгалделга цIенхаштта тоадар.

Комбината коллективо доаха къахьегама толамаш тIа-тIа тоадара хьинар кхо ца деш къахьег предприяте рационализаторашеи изобретателашеи. Цар укх шера кийча яь производствана юкъейинхьай 17 рационализаторски предложени. Цар шера производствана беш бола пайда 26400 сом да, из хул планагIа лаьрхIачул 17400 сом дукхагIа. Кольцевой пишкана капитальни ремонт яра пайданегIа дола кердадар юкъедоаладир рационализатораша С. П. Терехова, А. Х. Енгулатова, В. В. Чичука, И. М. Колобова еннача рационализаторски предложенешкара. Цу предложенеша торо хилийтар пишка ремонт ярга дIадодар 14 эзар сом кIезигде, капитальни ремонт ярга дIайохийта ха 10 ди лоацъе, цу юкъа кхы тIа а 750 эзар етта кирпишк арахеца вIаштIехьдоал. Духхьал цу цхьан рационализаторски предложене шера беш бола пайда 23 эзар гаргга сом да. Къахьегама овсарле лакхъяра, болхлой къахьегама хьалаш тоадара, кхомбараи хьурматдараи тIаерзаяь я кхыйола рационализаторски предложенеш а.

Пятилетка кхоалагIча шера деррига технико-экономически хьокхамий шера плани тIанийца социалистически декхараши тIеххоачаш а деш кердача шера шоаш толаме накъагIоргхиларах бIубенна ба комбината болхлой. Цу гIулакха мел эша хьалаш долаш да.

Б. КОСТОЕВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛАРАШ

Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене бурувдеттараша иттлагIча пятилетка кхаь шера тедад ах миллион гаргга метр бурув, планал совгIа ворхI эзар метр. Из боккха толам ба!

«ХIара балха денна — дикала Знак!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» — яхача девизех къахьийгача цар ханал дукха а хьалха, 23 ноябре кхоачашъяьй шера план. Таханарча денга шера планал совгIа тедад вурийтта эзар метр бурув. Дикка тIеххоачашъяьй скважинаш эксплуатаце дIаяларa план а. Тохаш дола бурув хIара шера кIоаргагIа хулаш доагIа, планал лакхагIа я бурув тохара сухал. ХIаьта, бурув тохарга дIабода мах лохбарах, материалаш, электроэнерги кхоярах вIаштIехьдаьннад бIаьш эзараш сомаш кходе.

Уж толамаш доахача хьалха латт йоккха опыти говзали йола мастераш керте латта дуккха бригадаш. Уж я МагIалбикерча бурув деттача балхий управленера Галаеви Хантемирови начальникаш бола буровой коллективаш, Старогрозненски управленера Куприяновеи Олейниковеи кулгалду бригадаш, пятилетка кхаь шера план СССР Конституце шу дизача денга — ворхIлагIча Октябрга кхоачашъяра республика къахьегамхой тIахьехаш инициатива дIайолаь хиннача Горячеводски управленера Мадаев, Попов, Лорсанов керте латта бурув детта бригадаш. Масала, хьацаргъя вай МагIалбикерча управленера Галаев Iаьла керте латта буровой коллектив. МагIалбика буровикашта юкъе меттел республике гIолла а хьалха латт из барт тайна коллектив. Эггара хьалха, укх шера 10-ча феврале кхоачашъяьй цо кхаь шера план. ХIаьта пхе шера планагIа тоха дезар шийтта эзари ши бIаьи метр долча кхаь шера цо тедад нийс метр гаргга бурув.

Иштта дика къахьегаш я Хантемиров Галимзяна кулгалду бригада а. Укх шера март бетта денз 1979 шера чотах къахьегаш я из.

Дика да Картоев Iийса керте латтача бригада хьокхамаш а. Пхе шера планах тоха дезар 9655 метр долча шин шераи итт беттеи цо тедад 8000 метр гаргга бурув.

Лакхе вай йийцача цу кхаь бригадо къовсам лоаттабу иттлагIча пятилетка декхараш диъ шера кхоачашдара тIехьа. Цу хьалха латтача бригадашкара хьокхам эцаш къахьег МагIалбика беррригача мехкдаьтта тохкараша. Духхьал укх шера итт бетта планал совгIа цар тедад цхьа эзари пхи бIаьи метр бурув. ТIеххоачашдаьд мехкдаьтта лехараша скважинаш бурув теха яхара декхараш а. Укх шера планах нийс дIаяла езача цар дIаеннай итт скважина. Лакха да технико-экономически хьокхамаш а. Бурув тохача балхашка дIадодар ворхI бIаь эзар гаргтача сома кходаьд.

ЦIенхаштта терко а еш кулгалду укхаза социалистически яхьа. Шийн хан-ханнахьа ю яхьа итогаш. Шийн ханнахьа отта а яь чIоагIъяьй яхье хьалхаяьннача бригадаштеи, цехаштеи, отделаштеи, хIаьта иштта къаьсткъаьстача болхлоштеи моральнии материальнии поощрени яра мероприятеш. Масала, вIаштта кхаь бетта итогех хьалхле яьккхача коллективана лу карара каратела цIе байракхи ахчан совгIати. Иштта совгIаташ а телаш белгалбоах къаьсткъаьста болхлой а. ХIаьта, управлене шерра юкъедоала даьд хьалха латтача бурувдеттарашта «Профессех дикагIбараш» яха цIераш техкилга а.

ТIехь-тIехьагIа тоабу укхаза наха юкъе беш бола массово-политически болх. Управлене массайолча бригадана, участкана, цеха тIачIоагIбаьб агитатораш. Бурувдеттарашта цар хIанз дIайовзийт КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш, цу Пленуме новкъоста Леонид Ильич Брежнева даь къамаьл, СССР Лакхехьарча Совета сессе материалаш. Цу исторически документаша политически къахьегамеи хьинар айдарца шоашта хьалхашка кхы а доккхагIа декхараш увттадеш ба МагIалбикера мехкдаьтта лохараш.

ХIаьта, царна хьалхашка латта керттера декхар да туха кIалхарча юрски тIоашкара мехкдаьтта гучадоаккхилга. Из декхар кхоачашдара ялх скважина йоакхаш ба уж хIанз.

Цу тайппара тIехь-тIехьагIа кIоарглу вай республике тоха деза бурув. ХIаьта, цунца цхьана дукхагIа тахка еза мехкдаьтта керда майдаш.

«Грознефть» объединене мехкдаьтта лехараша хIанз бурув детташ ба Нохч-ГIалгIайчене ткъаь нийс майден Гуржегlерча кхаь майден. Укх шера эггара хьалха тахка йолаеннай Алпатовски, Червленни, Къилбаседа Брагунски яхараш санна йола керда майдаш. Бурувдеттараша укх шера хьайийллай Андреевская яха керда майда. Цига мехкдаьтта хьалхара кIеж техай.

Ю. ЮСУПОВ.

КЕРТТЕРДАР — ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАР

Бонкха теркам тIабохийт партеи правительстваи дIахо йодача хана ялат кхеделга а Iалашделга а алсамдаккхара. Из хьахьокх КПСС XXV съезда, парте Центральни Комитета июльскии ноябрьскии (1978 ш.) Пленумий материалаша.

Юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь из декхар кхоачашде лерхI духхьал хьалкхебу хьувкъам дукхагIа хилийтара чотах. Цу гIулакха агрономически картограммашка хьежжа, дикагIа пайда эца беза, кхашка дIаюв юртбоахама культураш хувцарах, минеральнии органически удобренеех, хий дилларах, хIаьта хий дулла лаьтташ шердарах, дикагIа хьувкъаш йола культураш дIаерах, кхычарех.

Вай республике дикагIйолча колхозашеи совхозашеи Iилманна карагIдаьннарашн дикагIйола опыти балха юкъе а кхувлаш, хIара шера ялата культураш дика хьувкъаю. Царех я Сунженски района «Путь к коммунизму», Шелковской района «Красный пахарь», «Коминтерн», Наурски района «Красное Знамя», «Россия» яха колхозаш, дукха совхозаш.

Технически, доакъарий, ялата культурай хьувкъам лакхбар духьа тIеххьарча шерашка дукха балхаш чакхдаьхад республика колхозашкеи совхозашкеи. Цхьацца гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш лакхъеннай лаьттах пайда эцара культура, оахача лаьттах 15 процент дIалоацача кхашкара юрта боахама культурай шишша хьувкъам чубахь тIеххьарча шерашка. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт цхьадолча боахамий доакъара база дикка чIоагIъе, ялат алсамдаккха. Масала, укх шера республика колхозаша хIара гектара тIара 26,8 центнер ялат чуденад, из да 1975 шера чуийца хинначул 4,2 центнер дукхагIа.

Ялат дукхагIа даккха йиш хулийт керттерча даькъе гурахьа дувча ка болча ялато. Из 75 процент хул республикс дIаювча ерригача ялата культурех.

Цунца цхьана районашка чуэца хьувкъам цхьатарра бац. Масала, соахка республике гIолла хIара гектара тIара 20,3 центнер ка бола ялат чудера, хIаьта Советски, Веденски, Ножай-Юртовски районашка юкъера лаьрхIача 13 — 18 центнер мара даланзар.

Ка болча ялата культурай хIара шера къаьстта кIезига хьувкъам чуэц Советски района Кирова цIерагIча, Веденски района Ленина цIерагIча, Ножай - Юртовски района Гагарина, Калинина цIерагIча колхозашка.

Цун керттера бахьан, да — ка бола ялат кхедара агротехника лерттIа кхоачаш ца яр. Цудухьа мара дац Советски районе чуэца ка бола ялат лоаллаха уллача Урус-Мартановски районе чудахьаш долчул шозза кIезигагIа.

Цхьайолча районашка тIехьайоах ялата культураш дIаера дикагIйола агротехнически ханаш. Итт-шиитта дийнахьа дIадийна даккха деза ялат бетта, шин бетта дIадувш хул цхьадолча боахамашка.

Ялат дукхагIа даккхара доккха новкъостал ду хьажкIаша. Лоамашта юхе ухначеи хий дехкачеи лаьттай хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 60 центнер хьувкъам хьалкхебе йиш я цу культура.

Цунца цхьана, бахьан малагIа да хац, тIеххьарча хана из культура кIезигагIа дIаюв республика боахамашка, хIаьта дIаювча хана ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш юххера а доакъара чуэцаш моттигаш а нийслу.

Республика колхозий доалахьа 49,7 эзар гектар хий дехка лаьтташ да, царех 43,3 эзар гектар оахаш а долаш. Цунах 3,2 эзар гектара тIа мара хьажкIаш кхеяц. Цунца цхьана хий дуллача лаьттах доккха дакъа дIалоац цкъа тIаювлача баьцашеи царел дукха лоархIамегIа йоацача кхыча культурашеи. Из ла йиш йоаца гIулакх да. Лоамашкеи царна юхке ухкача районашкеи дукхагIа дIае еза сиха хьувкъаш йола ВИР-42 яха хьажкIаш, фуна доакъаран лаьрхIа сорго яха буц.

Хьувкъам алсамбаккхара доккха новкъостал ду минеральнии органически удобренеех нийсса пайда эцаро. Бакъдар аьлча, тIеххьарча хана цу гIулакха дукхагIа йоакхо с баьннаб боахамий кулгалхой. Цунца цхьана, кхоачамбоацараш а да. Масала, минеральни удобренеш. Техкача гучадаьннад дукхагIдолча боахамаша уж духхьал ара Iо а схье, дукха йоаелга, хьатIаяхьачеи кхашка дIайоаржаечеи удобренешта йоагIа учет ца лелаелга. Цу тайпара гIалаташ нийсдолийт Ножай-Юртовски района XXII партсъезда цIерагIча, Сунженски района Кирова, XX партсъезда цIерагIча, Наурски района Ленина цIерагIчеи «Россия» яхачеи колхозашка.

ХIанз а кIезига пайда эц минеральни удобренеех хий дехкачеи дукхагIа мах бола культураш дIаювчеи кхашка. Шекара свеклаш, тхьамка кхедеча лаьтта тосса удобренеш 12 — 18 центнерага, кхы тайпа культураш кхееча тоссар 10 центнерага дIакхоачае еза.

ХьатIадоагIача шера дукхагIа ялат, дIайийна кхыйола культураш хьувкъаяра лоархIаме моттиг дIалоац органически удобренеех нийсси ховши пайла эцаро. БIаьсти дIае езача хIамашта органически удобреней лоархIам мел бокхха ба диц а ца долийташ, хIанзаехьа кхашка арахахьа деза доагIача кондицега дIакхоачадаь кхо. Дуккхача шерашка даьча тохкамаша хьахьекхад, кхо диллача хIара гектаро луш бола ялата хьувкъам, из ца диллача кхай тIарчул 2,5—3 центнер лакхагIа хулаш хилар.

ЦIаькха а хьоаде безам ба: кхашка хувц-хувцаш юртбоахама культураш дIаера дош. Из — лаьттанцарча балха культура лакхъярал совгIа хьувкъам лакхбара а боккха лоархIам болаш агроприем я, хIаьта боахамий специалисташта дика а йовз. Бакъда, футтаройна мо мара из кхоачашъе тигац цхьаболча кулгалхошеи специалисташеи. Цкъа дийнача шозлагIа а кхозлагIа а генараш, свеклаш, коартолаш, иштта кхыйола культураш дIаювш хилча, царех сихагIа а аттагIа а лазараш кхет.

ТIадоагIача шера бIаьстанна эша кийчо хIанзехьа а еш латт республика колхозашкеи совхозашкеи. Ханал хьалхагIеи дикеи юртбоахама техника тоаяра шерра социалистически яхь а йоаркаяь къахьегаш ба механизатораши ремонтникаши. Цу балхаца массанахьа чIоагIа хьаллаьцад Наурски района механизатораша даь кхайкарал, НохчГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои цун хьакъехьа ноябрь бетта баь соцам. Ма-хулла дикагIа, тешамегIа техникеи тIехьаювза инвентари тоаелга да керттерчарех декхар.

Дуккхача боахамашка болх сихбеннача хана ца тоъаш хул трактористаш, комбайнераш, кхыбола болхлой-специалисташ. ХIанзехьа а йоакхо е еза уж кадраш тоъал хургйолаш кийчъяра. Торонаш тайп - тайпара я: боахамаша шоаш уж кийчбеш а, дешара заведенешка Iомабеш а.

ЛоархIаме дош да иштта, юртбоахама культураш хьалкхееш, царна Iунал деш болча наха агротехнически говзал Iомаслга. Из болх колхозашкеи совхозашкеи Iан хана хIара шера беш а, хIанз бе безаш а ба.

Цхьаькха а да: фу Iалашдареи кийчдареи гIулакх. Цхьадолча боахамашка тайптайпарча культурай фу тоъал доацаш, хIаьта долча а, из цIенделга лерттIа вIаштIехьа ца доаккхаши моттигаш я. ТIехьа ца а тетташ йоакхо е еза фу Iалашдарен из дIадувча кондицешка кхоачадареи.

КПСС Центральни Комитета июльски а нолбрьски а Пленумаша боккхача бехктохкаме декхараш оттадаьд юртбоахама производствана хьалхашка. Уж толаме кхоачашдара низи хьинари ца кхоадар—хIара юртарча къахьегамхочун сийлен декхар да.

К. ЯЛХАРОЕВ,
НГIАССР юрта боахама министерства керттера агроном.

Г1. Ахриева цIерагIча совхозе сихбенна юртбоахама техникин тIехьаювзачу инвентари тоаеш ба механизатораш. Сурта тIа шоана гу Т-150 маркаш йолча трактора тIа болх беш вола Мутиев IарафI. ХIанз тIехьаювза инвентарь тоаеча балха 150-160 процент кхоачашьо цо балха норман.

Б. ЧЕРБИЖЕВА сурт.

СВЕРДЛОВСК. «Уралобувь» яха производственни объединени — мехка берий кога гIирс беш йола йоккхагIъярех цаI я. ХIара шера укхаза арахец ялх миллион гаргга пар берашта лаьрхIа батинкаш, туфилькаш, сандалеш. Ерригаш а хIана яц аьнна берашта арахецаш йола изделеш паччахьалкхен дикала знак енна я.

СУРТА ТIА: модельер Алехина Людмила берий кога гIирс хьахьокхаш йоал.

А. Грахова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯРЕХ

МОТОРАШТА «ЛОРАЛ» ДЕР

Шоай бригадера йоалаяь торонаш совхоза центральни мастерске тоае дIаяла вера Тохов Мувса цхьан дийнахьа. Мастерске мотораш тоаде саг вацар: ши ди хьалха дIаваьннавар кхычахьа дIаводаш хинна моторист. Совхоза керттерча инженера аьлар: «Хьачувел, Мувса, мастерске мотораш тоаде.

Трактора тIара хьавала безам бацар. Мувсай, бакъда, ховра эIамигача сага, чIоагIа эшаш ца хилча инженера ишта аргдоацилга. ХIаьта а шекваьлар: ховргдий-хьогI сона из болх бе, аз вIалла а мича тоадаьд мотораш...

Цунна дагара дар хайча санна, инженера аьлар:

— Хьа вIаштIехьдаргда из, Мувса, сона хов.

Висар Тохов мастерске, керда болх хьа а нийца. Из дар ялх шу хьалха. Моторашта тIера хьа а даьха тракторашта латтар мастерской йизза, болх дукха Iайнабар. Цул хьалхагIа шозза кхозза «перетяжка» еча хана ший хьехамча хиннача трактористаца Олейников Григореца цхьана мара, ше цхьаькха тоадаьдацар цо мотораш. Iомаде дезар кIезига дацар. Къаьстта теркам эшаш дар узлашта регулировка елга, йоагIача метте нийса «зазораш» ютилга, ужжамо кхыдола балхаш. КIезига а ца боагIача тайпара царех болх кхоачашбича, тоабаь мотор боха тарлора, хIаьта цунца цIаькха къахьега дезар, чIоагIа эшаш йола техника сеца а лоаттаеш. Цудухьа лаьрхIа теркам тIабохийташ Iомабора Мувсас керда болх.

Бетта ялх двигатель тоае езаш я балха норма. Цо тоаю 11—12. ТIанийца социалистически декхар да — пятилеткань кхаь шера кхоачашъе езаш, вешта аьлча, цу хана 300 двигатель тоаяь яккха езаш. ХIанзара декабрь болалуча хана кхоачашъяьй Тоховс из норма, хIаьта хIанз цхьайттлагIча пятилетка чотах болх беш ва.

Со хиннав цун цехе, хьийжав балхага. Цех чуйола цIа доаггIача бесса доккха дац, хIаьта а совгIа хIама доацаш, ши-ший метте я инструмент, эшаш йола оатхалаш. Соца Мувсас къамаьл деча хана а шоай гIулакх деш да цун кулгаш, балха эшар кхоачалдеш мара совленна дIахьа кховдац уж.

...Корага латтача нстола тIа «распределительни» вала механизм вIашагIйоллаш воалл моторист. Тоабеш латтача «Беларуса» моторах из дIайоллача хана кIалйилла эша прокладка яц. ХIаьта а мотористa корадоагIа цига де хIама: цо ше картонах хьатед эшаш йола прокладка, солидол а хьекхе дIаюкъейол из йоаггIача. ТIаккха механизм ший метте дIаоттае а чIоагIъе а волалу.

Юххе улл, чухьара цилиндраш а гуш, цIенбаь цхьаькха мотор, Т-40 яхача трактора тIара.

— Селхан вIашагIбаьккхабар аз из, — йоах Тоховс,— де деза деррига а даь даьнад, бакъда, дIакъовла йиш яц: блока «головка» бац, «Сельхозтехникера» ца бахье. Цун ший бар ийкха ба.

Кхо двигатель я МувсайгIа хIанз тоаеш. Уж а йоагIачох ах ха мара ца йоаеш йинстейоахаргья. Бакъда, дагадоал царна шийла обкатка е йоаца стенд. Тоабаьннача мотора йоагIаш я ишта обкатка. Из фу яхилга да аьлча, двигатель ше лота ца а еш, стенда низаца болх байт цун шатунно-кривошипни механизмага. ШаьрбалIалца. ХьалхагIа яр из торо, бакъда, ши шу хьалха мастерской яьгача денз дIаяьннай. Из бахьан долаш болх беш йолча трактора тIехьа а йийзе буксирах текхае еза тоаяьр. Ха йов, хIаьта хьадер а бIарга хIама ца гуш санна де деза, хIана аьлча, мишта тоабаьб а халехьа дIаоттабе беза мотор трактора тIа. Бакъда, укх шин шера хинна-м яц цхьаккха а юхатоабе безаш, из во тоабаь моттиг. Из — мотористa ший говзал я.

Цехе латт клапанашта «притирка» еш йола станок, эгIаьа, шоллагIа истол долча юххе улл цхьаькха а двигатель, цунга я тIайоагIа аргIа. ХIаьта наIарал арахьа, мастерске «зала» чу кхы а латт шоай аргIага хьежараш. Тохов Мувсай кулгаша дийнде дезаш да уж.

— Дика хов болх, дIахьеха дезаш вац, — йоах Тоховна тешалдеш центральни ремонтни мастерской заведующе Арапханов Хьасана.

— Дисциплина — коммуниста яр я, хьадер тешаме ду, — бокъонца вола моторий лор ва...

Мувсас совхозе болх бу ткъаь шоллагIа шу да. Из хиннав кхашка тайп-тайпара балхаш деш, трактора тIа прицепщик волаш, бригаде слесарь, цул тIехьагIа диъ шера — наладчик. Цун цIи дика йовз совхозе меттел, Наьсарен районе а. ЗIамига волаш денз Тохов Мувсас хьаьнала хьийга къа белгалдоаккхаш, цунна деннад правительства совгIаташ: Къахьегама ЦIеча Байракха орден, Ленински юбилейни медаль: цунга я «Социалистически яхье котваларах» тийнна пхиъ значок, «Коммунистически къахьегама ударник» яха значок. Цехе мотористa балха истола лакхехьа пенаца хьалъэлла улл «Социалистически яхье котваьннача» яха цIе вымпел.

Производственни декхар санна цIенхаштта кхоачашду Тохова общественни гIулакхаш а. Уж Мувсайна массаза а тIадийхкад совхоза партийни организаце. ХIаьта хIанз, укх шера хиннача КПСС Наьсарен районни партийни конференце райкома член а хьалхарча организационни пленуме — парте райкома бюро член а хержав Тохов.

Коммуниста къаьстта ба балха тIара бехктокхам а. Из кхы а чIоагIагIа лакхбеннаб хIанз, советски халкъ КПСС Центральни Комитета июльски Пленума решенеш кхоачашъе долалуча хана. Пленума соцам тIа аьннад: «...ЦК Пленумо данза даргдоацаш лерхI цхьайттлагIча пятилетке (1981—1985 шш.) юкъера лаьрхIача шера доакхха валови ялат 238—243 миллион тонни хIаьта 1990 шерага юкъера лаьрхIача мехка гIолла хIара сага сих тоннага кхоачаш из даккхари белгалделга».

Пленума решенеш дIахо толаме кхоачашъяра эша лард хIанз йолл халкъо. Шоашкара доагIа дакъа диза юкъехьу цу гIулакха «Назрановский» совхоза ремонтникаша. Царна хов, пятилетка дизлагIча шера а дIахо а кхоачашде деза декхараш техника дика тоаярах тийша долга.

ИнълагIча квартале тоае езаш 8 трактор яр совхозе. Уж хьоггехьа а тоаяь яьннай, цу даькъе кхьннена капитальни ремонт а еш. Шоай тракторaш тоаяь хьалхагIа баьннаб механизатораш Арчаков ИбраьхIам, Дудургов Жабраил, Яхъя, Цолоев Хьамид, Мартазанов Микаил. ХIанз тоаяь йоалаш латт Мальцев Дмитре, Муцольгов Iалабика, Тумгоев Исраила, Дишноев Махьмада, кхыбарий трактораш. Ерригаш а планал совгIа укх бетта мастерской коллективо тоае лерхIараш итт трактор я. Цу массанега а кхача деза мотористa Тохов Мувсай говза кулгаш.

Иштта эш вулканизаторщика Мерешков Илеза, газоэлектросварщика Аушев Хасмахьмада, инструментальщика Мархиев Ахьмада, кхыча специалистий говзал. Царех хIаранена шишшакхоккха говзал хов.

«Ханал хьалхеи дикеи ерригa юртбоахама техника тоаелга», «ТIехьабувсараш боацаш болх белга» — уж да тахан мастерской коллективо керттера лоархIа декхараш. ХIаьта царца бувзабенна ма-бий ерригача совхоза дIахора болх а.

З. ДАУРБЕКОВ.

ЗIАМИГАЧУН А ДОККХАЧУН А КХОМБЕ

Халкъбоахама доакъошта юкъе йоккхагIъярех я СССР машиннаькъа транспорт.

Вай мехка машиннаькъашта гIолла мовхьаши пассажираши дIа-юха кхувларга дIайохийт мехка хьайоаккхача ерригача электроэнергех 5,5 процентни дерригача производственни коачача доагорах 18 процентни. Уж цифраш уйла яйташ я.

Вайна ма-харра, Коммунистически партеи Советски правительстваи боккха теркам тIаухийт йIовхала-энергетически материальнии ресурсаех кхомбеш пайда эцара дешашта.

Грозненски локомотивни депо новаторий инициатива «Кхомбарои хьурматдарои гIо ду производства керда торонаш гучаяхара» яхаш я.

«Хьаькъалца доал де!» яха тIахьехам локомотивнии ремонтнии бригадашка хьаллаьцачул тIехьагIа ерригача цехашка, бригадашка сихделар творчески тохкамаш дел-га.

Укх шера дIабахача цхьайтта бетта машинисташа Потемкин Виктор Петровича — 19558 килограмм, Карпенков Иван Кирилловича — 16321 килограмм, Спибо Борис Ивановича — 14072 килограмм дизельни доагор кходаьд. Иштта кхояьй электроэнерги а.

ХIаьта ерригача локомотивни бригадаша 611 тонн дизельни доагори 1, 85 миллион киловатт-сахьат электроэнергии кхояьй. Кходаьча цу доагорцеи электроэнергецеи мовхьаш тIадола 650 поезд «Грозный — Прохладная» яхача участке дIа-хьа йига йиш я.

Кхомбара йоккхий торснаш лу деза мовхьаш тIадола поездаш дIа-хьа кхувларо. Масала, укх шера цхьайтта бетта дIа-юха йигай деза мовхьаш тIадола 986 поезд, царца нормагIа лаьрхIачул совгIа 315193 тонн мовхьаш дIа-юха дихьад. Белгалдакха доагIа цу гIулакхо 80 тепловоз кхобаьлга, вешта аьлча, царна доагIа мовхьаш уж планал совгIа дIадихьараш да, иштта 80 локомотивни бригадан а алапи даллал средстваш а кхояьй.

Деза мовхьаш кхухьача поездий машинистех шоай хьинареча къахьегамца белгалбаьнна ба П. Подсинев, В. Чернец, А. Шестапов. Царех хIаране дIа-юха йигай 4-негара 8-нега кхаччалца деза мовхьаш тIадола поездаш, хIаьта царца планагIа лаьрхIачул совгIа 4—8 эзар тоннага кхаччалца халкъбоахама мовхьаш дIа-юха дихьад.

Кхомбареи хьурматдареи дешашта локомотивни бригадайл тIехьабусаш бац хьалхалатта ремонтникаш а.

Коммунистически къахьегама ударника, слесара А. Ф. Ширягина еннача предложене 500 сом гаргга кходайтад.

Грозненски локомотивни депо теплонозашта ремонт еча шерра даьржа да аьшначарна меттел полиэтилена оатхалаш уттаелга. Уж ткъо совгIа тайпа юкъейихьай хIанзле.

Ф. СУХАНОВ,
инженер.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

КПСС ЦК декабрьски (1978 ш.) Пленума решенеш толамца кхоачашъяра хьинар айденна къахьегача СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода химикаша башха-дикача къахьегама толамашца чакхдаькхад пятилетка кхоалагIа шу.

Валови продукци арахецара укх шера план 18 декабре кхоачашъяьй цар. Цу юхейисача хана планагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргда цар 5 миллион гарггача сома маьха фенол, спирт, полиэтилен, кхыйола химически продукци. Заводо арахецача ерригача продукцех 77 процент паччахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Малютин Станислав Александровича кулгалдеча изопропилбензол арахецача цеха коллективи Дронкин Владимир Михайлович керте латтача синтетически спирт арахецача цеха химикаши.

* * *

ИттлагIча пятилетка шерашка паччахьалкхен плани шоаш тIайца декхараши даим тIеххоачашдеш хьабоагIа Карабулакски химически реагентий завода болхлой. Цудухьа валови продукци арахецара кхаь шера план укх шера кхоалагIча декабре кхоачаш а яь, хIанзалехьа планал совгIа цар арахийцай 319 эзар сом мах бола тайптайпара продукци. ХIаьта продукци маьхалъяккхара кхаь шера задани 7 декабре кхоачашъяьй завода коллективо. 20 декабрга заданел совгIа маьхалъяккхай 18 эзар сом мах бола товарни продукци.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш яхье хьалхара моттиг яьккхай Тишков Александр Ивановича кулгалдеча технологически цеха коллективо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

«Гудермесский» совхоза механизатораши ремонтникаши шоашта юкъе шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба укх деношка юртбоахама техника тоаеча. ИнълагIча квартале графикагIа тоае езаш яр 21 трактор, 4 комбайн, 2 «ДДН-70» яха хий детта установка, иштта тIехьаювза инвентарь. План тIеххоачаш а еш, ремонтникаша тоаьй 25 трактор, 4 комбайн, 4 хий дехка установка, дукха нохараш, макхаш, сеялкаш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) доагама аппаратура тоаеш вола слесарь Магомадов Селимсолт, токараш Козлов Владимири Спицын Федори, слесарь Чалаев Шамшиди.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЙОАКХО ЯЬЯЦ МЕХАНИЗАТОРИЙ

РЕЙД

Техника тоаслга мишта вIаштIехьдаьккхад хьожаш хилар тхо Шалински района цхьадолча боахамашка.

«Предгорный» яха совхоз. Ялх шу да из вIашагIъелла. Боахама балха эша дукхагIйола гIишлош хьае кхоабаьбац укхаза. 1976 шера хьалъяь цхьа помещени я совхозе. Цу чу я токарни, слесарни, аьшка пхьарий, кхыйола цехаш. Цунца цхьана тракторaш вIашагIйоахаши вIашагIйоахкаши, цар ходовой доакъош тоадеш бараш тIа кхоале мара йоацаш болх бе безаш нийсбеннаб.

— Хьалха духхьал кхоалена кIал хоттала тоайора оаха техника, хIана цхьан оагIорахьара мара йийла йоацача кхоалена кIал асфальт биллача моттиге бу оаха болх,— йоах мастерске заведующе Бертиханов Iабдулмежида.

Асфальт биллача площадкаш тIа латт тоаяь яьнна цхьайола трактораш, комбайнаш, тIехьаювза инвентарь: сеялкаш, культиватораш, удобренеш йоаржаю агрегаташ, нохараш. ЦIенъяь, мукх юаргйоацаш доагIача басар, даьтта хьекха латт комбайнаш, ерригa инвентарь.

Йолча торонашка хьежача во вIаштIехьдаьхадац мастерске цехашка болх беча наьха балха хьалаш а. Массанена тIадувхаш да совхозо денна спецбарзкъаш, гаьна яц столови а, хьалха белгалдаьккхача тайпара йIайха я цехий помещенешка. УнахцIенонна кхераме бола болх беча наха — аьшка пхьарашта, аккумуляторщикашта, сварщикашта — делкъийга мала шура лу мах боацаш.

Укх квартале, графикагIа тоае езаш хиннaчул цаI совгIа а йолаш, 11 трактор кийчон мугIаре дIаоттаяьй совхоза мастерске болхлошеи механизаторашеи. Из болх беча къаьстта доккха дакъа лаьцар мастерске слесараша Хакимов Зиген Дакаев Увайсеи, сварщика Хасиннов Увайса, аьшка пхьаро Кадыров Зилауде. Техника тоаеш йолча мехотрядашта юкъе яьржача яхье хьалха яр цIи хезача хьажкIаш лелаеча Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» ордений кавалера Мусалаев Алхазура кулгалдер. МТЗ-50 маркаx йола цаI мара ца юсаш, гурахьеи Iайн тоае езаш хинна ерригa трактораш, сеялкаш, культиватораш, нохараш тоадаьд отряда коллективо.

— ХIанзалца карагIдаьннaчох кхоачамбаь Iе дага бац мастерске болхлойн механизатораши. Ер шу чакхдалехьа кхы а цхьа трактор кийчон мугIаре дIаоттае дага ба. Цул совгIа техника тоае йолаеш Наурски района механизатораша республика берригача юрта боахама къахьегамхошка даь кхайкарал хьал а лаьца, гурахьеи Iайн графикагIа тоае еза ерригa техника 23 февраль тIакхоачаш тоаяь яккха дош деннад. хIаьта лаьрхIар кхоачашдар духьа шерра яхь а йоаржаяьй, — йоах совхоза керттерча инженера Хамхоев Султана.

Яхь яьржа а хургья. Цхьабакъда, из хьахьокхаш цхьаккха белгало-м яц. Хьалтеха доалла хьокхамий улга тIа йоазув а доацаш цIена да. Наха ховш дац яхье котало яьккхар, дика болх бер малав; из морально а материально а белгалваккхар духьа совхоза профкомо вIаштIехьдаьккхар фуд. Уж мероприятеш оттаяьй, цхьабакъда, каьхата тIа йисай. Ховш бац мастерске болхлой укх тIеххьарча кварталеи тIадоагIача шера хьалхарча кварталеи шоай мел техника тоае еза а. ХIана аьлча, кхыча боахамашка санна, массанена а гургйолча хьалтехаяц техника тоаяра йола план-график. Iз керттерча инженера истола яьшка чу улл.

Уж деррига кхоачамбоацараш нийсделар «Искра» яхача совхозе а. Цул совгIа, оттаяь яцар тоаяь трактораш мел дика тоаяьй хьахьокхаш йола акташ. Из бахьан долаш цу боахаме цхьаь-цаI трактор тоаяь яьккхаяц ала йиш я.

Геттара во вIаштIехьдаьхад техника тоаеш боахкача наьха балха хьалаш. Кхоалена кIал бу болх, шелвеннача чувахеи вIоахвалеи моттиг яц, цхьабараш цунна кIал шоай трактор дIаоттае моттиг ца нийслуш духхьал ара уж тоаеш ба, лоа дешача хотта а хьувш.

Цхьанна тайпара лостам боацаш, да воацаш санна дIаоттаяь латт сеялкаш, культиватораш, нохараш, кхыйола тIехьаювза техника. Асфальт, жагIа билла яц инвентарь латта моттиг. Цул совгIа ерригa техника кхашка гурахьа хьалетача йоархIех, нувхех цIенъянза я.

— Мастерской яларе-м...— яхаш кадаш ба совхоза кулгалхой.

Бакъда, мастерской а жагIа, асфальт билла ков а шишегIа хьахургдац.

Боахам вIашагIбеллача денз дIадахача кхаь шера дуккха хIамаш де йиш хиннай. Иштта даьд из «Предгорный» совхозе а. Бакъда, «Искре» даьдац. Йоакхо яьяц механизаторий.

Я. ЗАКАЕВ,
Шалински района юрта боахама управлена керттера инженер;
А. БАРЗАНУКАЕВ,
Шалински района «Коммунизма байракх» яхача газета болхло;
М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

Доазол дехьара

Польски городе Петркуве-дIаснпай цIенош ду йоккхий Трыбунальске эксплуатаце панелаш еш йола комбинат. Из иттлагIа цу тайпара предприяти хьалъяьй республике Советски Союзо технически новкъостал а деш. Шера 180 эзар квадратни метр наха чуIе цIенош хьалдалла панелаш арахецаш хургья из. 1981 шерага кхаччалца СССР-о Польше дIайохьийтаргья кхы а йоккхача 9 «цIеной фабрикашта» лаьрхIа технологически оборудовани. Ший аргIагIа ПНР-о Советски Союзе хьайойтаргья тайп-тайпара гIишлон материалаш.

СУРТА ТIА: цIенош хьалдеча йоккхийча панелий кердача комбината территори.

ЦАФ — ТАСС.

ДОАЛ ТЕССА ЛЕЛАДИЧА НИЙСЛУ КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Саг духовно дегIавара эша шерра торонаш хьайийлла ца Iеш, йоккхий материальни торонаш а еннача вай мехка цхьанна а тайпара ла йиш йолаш дац лечкъораш. къаьстта а социалистически доалахье лечкъаелга. Ширача замах юхедиса из эхь дайна гIулакх леладара объективни бахьанаш дац Советски паччахьалкхене, цхьабакъда, дицде дагIац, паччахьалкхен чотах бIаьхий хила, шоаш кIезигагIа хьадеи шовшта дукхагIа чудахьеи гIертилга советски наьха тIехьадисача, сакхетаме доацача даькъа юкъера хIанз а дIадаланза хилар. Халахетс а, уголовни бехк бара наькъаца хIанз а юхадетта дезаш хул халкъа рузкъанна тIакхувдача наьха гIулакхаш.

Укх шера 14 ноябре дийца даьлар Червленно-Узловая яхача машиннаькъа станце контейнерашкарен вагонашкарен хIамаш лечкъаеш лийнача наьха бIарчча тоаба бехке еш дола уголовни дош.

Къаьстта дукхача маьха хIамаш лечкъаярах уголовни бехктокхаме эзав 20 совгIа саг, царех дукхачарна йIаьххача ханна чубахка судамаш яьй. Фу нах ба уж, мишта нийсденнад цар суда хьалхашка оттара гIулакх? Мел тамаш йолаш хете а, уж ба машиннаькъа транспорта болхлой, шоаш кхоачашдеча балхашка диллача цу транспорто хадданза болх белгаIалашдаь ца Iеш, цигара хIамаш дIа-юха ца ялийтара йоакхо е эзаш а бола нах. Царех ва В. Н. Дергунов, У. Х. Рогомерзаев, Р. Х. Бакаев — Гудермессии вагонни депо болхлой; Л. Н. Смолякова, П. Г. Троицкий, В. И. Васильцов, Н. К. Медведев — Грозненски вагонни депо болхлой, кхыбараш. Царех цхьабараша вагонаши контейнераши хьа а йоасташ лечкъаеш дIакхихьай цар чура хIамаш, цу тIа а из болх, массаза а яхар мо, балха хана, бийсашка беш хиннаб. Вокхар новкъостал даьд лечкъаяь хIамаш къайлакхахьеи маьхалъяхеи. Из леладаьраш къуй истийи доттагIийи ба.

Масала, Рогомерзаева, Дергунова, Смоляковас ерригаш а лаьрхIача 2418 сома маьха маIача наьха 26 костюм лочкъаяьй 1977 шера сентябре. Цу шера декабре Бакаевен Васильцовен ерригаш а лаьрхIача 1600 сома мах болаш «Спидола» яха 13 транзисторни приемник лочкъаяьй. Цу ерригача зуламеча тоабо лечкъадаь товараш бIарчча лаьрхIача 35 эзар сома маьха да.

Цу наьха психологи миштай ховлга хала гIулакх да. Торо ца хиларо кIалбитарах а мича даьд цар из селла доккха зулам, вешта цу бахьанагIа из дича а мичад из-м законо бехказа доалийташ. Судамаш мел яьраш ондо алапеш нийдеш хиннаб. Укхазара бахьан кхы тайпа да, белггала аьлча, алхха шоай мара кхы бала боацаш уж хинна хилар. Духхьал цу гIулакхо юхамаччахьа баьхаб уж, цIаьрматбаьхаб, аттача гIолла бIаьхий хила догъоттийтад. Цу вIаштIехьа доацача гIулакха лазар кхийттад юххьанца лечкъорашка юкъарчал доацаш дакъа лоацарех, цул тIехьагIа зулама доакъошхой а хинна дIаэттача цар истехи хьаьшехи. Цхьайолча хана вIалла ца эшаше а, оалаш ма-дарра, хоза хета лечкъаяьй хIамаш.

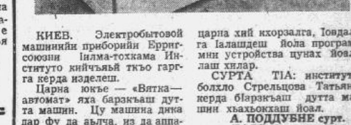
Къаьстта белгалдоалаш цхьа хIама да укхаза, лочкъорах каяларга хьежжа дог айлуш хиннад цун доакъошхой. Масала, суд яьча Смоляковас белгалдаьккхар, масала, Дергунов фуннагIа цхьа хIама лочкъа ца еш висача хана цIимхара хулаш хинна хилар.

Лечкъораш деш хиннарех цхьаь цхьанне кхыметтел цхьан минута а хьоахадаьдац из эхь долаш гIулакх хилар. Царех цхьанна а саго ше шийга хаьттадац: фуд аз дер, мича вода со? Меттахьчара лоацаш долча закона таIазара кулго шоаш юхасовцабилца лечкъаяьй цар хIамаш.

Белгалдаккханза даргдац, тахан Дергунов, Смолякова, Троицкий, кхыбараш бехке беш дола уголовни дош меттел, Червленно-Узловая яхача машиннаькъа станце мовхьаш лерттIа ца лорадарах дола дош а дийца даьнна хилар. ХIаьта, нагахьа санна Червленно-Узловой станце Грозненскии Гудермесскии вагонни депой кулгалхой тахан бехке беш бацар аьнна, из дац цу лочкъоращца уж дакъа хиннабац яхилга. Духхьал дIааргда вай, Червленно-Узловая яхача станце мовхьаш цхьанна тайпара лорадеш ца хинна хилар. Мовхьеетта поездаш массехк деношдоахаш лаьттай йовсарийи къуйи мукъагIа а йита. Чакхъювла вагонаши контейнераши коммерчески вIаштIехьа йоацаш хиларах сагота хиннабац станце болхлой. ХIаьта политико-кхетама балха хьакъехьа-м вIалла дувца а хьаштдац. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац халкъа рузкъа лечкъадаьрий оагIонгахьара каст-каста прогулаш, балха тIа молаш, дезален бытеи бIеха гIулакхаш леладаь моттигаш хинна хилар.

Наькъа отделене кулгалхоша халкъа рузкъа лечкъадара никъ мукъа битача шоашта карарча организацей кулгалхой хьакъехьа е йоагIаш йола выводаш ергья аьнна хет сона.

Ш. АУШЕВ.
Грозненски транспортни прокурора помощник.

КИЕВ. Электробытовой машиниийи приборийи Еррнгсоюзни Iилма-тохкама Институто кийчъяьй ткъо гаргга керда изделеш.

Царна юкъе — «Вятка—автомат» яха барзкъаш дутта машин. Цу машина дика дар фу да аьлча, из да аппаратуро кулг тоха ца дезаш моллагIча кIадагIа даь дале а мелла чIоагIа бIех денна дале а бIарзкъаш дуттилга, царна хий кхорзалга, Iовдалга Iалашдеш йола программни устройства цунах йоаллаш хилар.

СУРТА ТIА: института болхло Стрельцова Татьяна керда бIарзкъаш дутта машин хьахьокхаш йоал.

А. ПОДДУБНЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАЛЕЙДОСКОП

ЧИНОВНИКАШ ХАБАРАШ ДУВЦАШ БОЛАШ...

Французски зуламхой столица лоархIаш я Марсель. Дукха ха йоацаш полици рейд еш чакхъяьннай тешаме йоацача моттигашка гIолла. Облава еш хьежаб кхо эзар сага «гIулакхашка», чухьежаб цаI-ах эзар автомобила. Уж гIулакхаш чакхдаьхар цхьан портови баре ийс гангстер вийначул тIехьагIа. Автоматни очердашца боабаьбар помещене чухинна берригаш а, тIаккха гIулакх тешамегIа хилийта хIаранена цкъазза кхы а техаяр кертах. Аль Капоне кулгал а деш, Чикаго хиннача Святой Валентина дийнахьа денз ужжал нах боабаь моттиг яц полицейски архивариусашта дагайоагIаш. ДагадоххарагIа аьлча. Марселе хинна хIама Святой Жерарда ди аьнна дахад полицейски анналашта юкъе.

Полице лерхIачох, хIанзара «операци» Средиземни форда Францегахьарча йистошка лелаш йолча шин бандана юкъе хадданза латта тIом бахьан долаш хинна хIама да. Цар «доалдеш» я проституци, наркотикаш йохкар, ловзарий бизнес. «Боабаьрашта юкъе дукхача хана денз полице лохаш а вовзаш а вола виъ зуламхо хиларгеи, хIаьта иштта довдаьрий почеркагеи хьажача шеко йоацаш да, из болх баьраш профессионалаш хилар» — аьнна хеташ ва инспектор Пьер Шательен.

Зелуш да, Марселе нах боабар из хIама хилалехьа хьалхха французски чурча гIулакхий министра яьча заявленена йола иллюстраци лархIа тарлуш хилар. Массаза а дIадийхад цо соахка денз 15 процент лакхдейнача зуламашта духьала лоаттабу къовсам чIоагIбар. Чиновникаш хабараш дувцаш болаш, гангстераша топаш етт.

(АПН).

ПРОБЛЕМА ЦХЬАЬКХА РЕШЕНИ

Иви Лиссар профессех архитектор ва. Цо кулгал а деш, оттаяьй Тель-Авива гIудакхаш леладара а сакъердама а центра проект. Амма из цунна кIезиг дар, цудухьа политик хилар архитекторах. Башха дукха ха йоаццаш Синай яхача лоам тIа хьалъяра ше проект оттаяьча кхаь дына — керасте, бусалбеи, жугатийи — центра макет яхьийтар цо египетски президента Садата. ГIулакх миштад аьлча, цхьан хана миччахьа хиннадале а цхьанахьа Садата дош ийкхад, Синай яхача лоама бухь тIа кинази, маьждиги, синагогеи хьал а яь, дерригача дунен тIара дынах тешаш бола нах зерате ухаргбола керда «еза» моттиг е уйла йолаш ва ше» аьнна. Легендо яхачох, духхьал Синай яхача лоам тIа хезад Мухьмад-пайхамара даьла ийс ант.

Лиссара проектагIа керастa наьха киназ комплексана юккъе хила деза. Цунна улув цхьан оагIорахьа пхи нур доагача седкъа хьисапера маьждиги шоллагIча оагIорахьа ялх нур долча седкъа формагIара синагогеи. Проект яхьийтай США президента Картерая Израила премьер-министра Бегинаи. Адресаш уйла ца еш хержа дац. Проект ше а, боккъалдар аьлча, Iарбий халкъий законни хьашташ дохкаш долча египетско-израильски договора кулгаш язделга сихде дагалаьца даь хIама да.

(АПН).

ДУХХЬАЛ ВАЬЧА ДИЙНАХЬА МАРА МА МАЛА

Ховш да цхьадолча европейски мехкашка спиртах даь малараш хийцца дохкийташ ца хилар. Масала, Финлянде хIара ийдархочоа оттадаь «дог тоаду хий» эца бокъо лу цун ший сурт тIа а доллаш дала лаьрхIа карточка да. Цунах эца йиш я бетта хоадамболлаш йолча шушай лоархIамагIа малар.

Оттадаь цу тайпара доазув доацача мехкашка чIоагIгIа зув: хьанцига дукхагIа мел. Цу гIулакха хьалхле кIеззига нах бахача Гренландега я. Датски правительства доклада яхачох, дийтта шерал тIех ха яьннача хIара гренландеца шера 18,5 литр спирта малар мол. Дийнахьа массехк банка йий малар массане а деш дола хIама лоархIача Дане сага сиха мола спирта малар 12 литр гаргга да. Бакъда, датски правительство оттаяь йоалаш йоал кIезигагIа молаш болча шоай лоалахочох таррача закона проект. Кердача порядкагIа хIара кхийнача датчанина а оттадергда ший сурт тIа а доаллаш дола карточка. Корта бохо малар дохкача отделе бетта цкъа ваха йиш хургьяц цун, из а ше ваьча дийнахьа. хIаьта цун бетта норма: кхо шуша цхьагIара, 24 банка йий, алхха ах шуша чIоагIача малара.

(АПН).

БОЛГАРИ. 16 совгIа маркагIа дола болати ферросплаваши, 200 тайпара Iаьржача металлай прокат, тайптайпарча сортегIа дола кIала аьшк, турбаш арахийцай укх шера Кремиковски металлургически комбинато. Советски Союзо новкъостал а деш хьалъяь из предприяти республика халкъа боахама керттера металл кийчъдеш яр а хинна дIаэттай. ХIанз укхаза болх беш я советски специалистий йоккха группа.

СУРТА ТIА: Макеевкера (УССР) металлург Мозговой Василий (аьттехьара шоллалагIвар) ший балха опыт болгарски новкъосташта дIалуш ва.

БТА—ТАСС сург.

СУДА ЗАЛЕРА

МАЛАР — ДОККХА ЗУЛАМ

Суда хьалхашка латт къона дезал. Сесаг — Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета секретарь-машинистка, 21 шу даьнна Ланина Людмила Владимировна, мар — «Красный молот» завода сварщик, 25 шу даьнна Ланин Владимир Никанорович. Ши шу даьнна йиIиг а я цар.

Советски Iаьдала законашка хьежжа, дезал къоастабелга дех Людмила Владимировнас, йиIиг шийга а юташ. Цу гIулакха духьала вац мар а.

Девал бохаш хилара бахьан фуд? Цуйах дувц сесаго.

— Тхо цхьана даха доладелча денз цхьан ах шера мара барт хиннабац дезале. Цул тIехьагIа мар корта бохабу малараш мела волавелар. Цхьайолча хана ди юкъе ца долийташ бетта молаш хул. Менначул тIехьагIа халахетараш ду, бIеха мотт бувц, лет. Уж моттигаш къаьстта дукха нийслу укх тIеххьарча хана. Из бахьан долаш дIахо цунца цхьана яха могаш а раьза а яц со.

ЛадувгI судо марага. Къамаьл де волавелча кхетаду из менна волга. Молаш ва яхаш иштта ше бехке вешше а эхь а ца хеташ менна суда хьалхашка этта хиннавар Ланин. Из бахьан долаш дезал къоастабара дош кхыча дийнахьа дувца лаьрхIар судо, кхы а цкъа менна суде венначул тIехьагIа медвытрезвителе дIавохийтаргхиларах Ланина дIа а хойташ.

Фу саг ва Ланин Владимир? Укх шера 23 феврале ший новкъосташца чхьагIар а менна бийсанна «Красный молот» завода ше болх беча № 15 йолча цехе корах чу а ваьнна 797 сом мах бола «Искра-122» маркax йола электронно - вычислительни машина лочкъаяь хиннай цо. Из бахьан долаш условно шера набахта чувалла ха техар Ланина.

Цу хана суде тешал деш хиннача цун нанас ший воIо из гIалат далийтара бахьанаш дувцаш язду: Грозне Миллионщикова цIерагIча мехкдаьтта институте дешаш волаш геологашца лоамашка вахача ахка а ваха чов йир Володяна, кхы дIахо деша йиш йоацаш хьоа а лозабеш. Цу хана денз менначул тIехьагIа ше фу ду а фу дувц а кхеташ хилац из.

Мелча иштта из волга ховш хилча, кхы цIаккха ца молийташ е кхераме боацача боараме мара мергдоацаш из соцаве гIийрта хиннайийхьогI цун нана? Хьагучох, хиннаяц. Ве-башха а хийттадац цунна ший виIий мо мара да воацача ший несийна Людмилайна Владимира мелча халахетараш деш хилар. Из хьахьеххар дезал къоастабеш Людмилайи Владимирен тIеххьара дош дувцаш хиннача суде цо ший виIий оагIув лацара а. Дезале барт ца хиларах берригa бехк несийна тIабахийтар цо. ХIаьта уйла йича гуш да цу къоначa дезале цатоамаш хинна хиларах бехке Владимира нана йолга а.

Дезале хатар, дов иккхача ший воI массе хана цо бакъвеш хиннавецаре кIезигагIа мела е вIалла а ца мела мегар Владимира. Мелча а нана хIама ца оалаш, дезале дов даькkхача ший оагIув лоацаш йолга гуш волча, хIаьта боча ваьнача Владимира дагадеххача хана молаш дезале дов доаккхаш а хиннад.

Из тайпа гIалаташ дувлийта йиш яц даьшеи ноаношеи шоай бераштa дикадар де дагахьа бале. Цхьана бахахайшача кагийча наьха дезале барт хулийтаргбола хьалаш вIаштIехьдаха хьажа беза дайи ноаноий.

ТIехдаькkха, хIаьта юкъе дукха юкъ ца йолийташ маро е сесаго малар меларо дукха зуламаш дувлийт дезале. ДIабахача ноябрь бетта къаьстача дезалех дукха хIама ца эшаш 60 процент из бахьан долаш къаьстар. Царна юкъе нийсбелар 10 — 15 шу цхьана бахаш, массехк бер дола нах а.

Масала, суда хьалхашка эттар мари сесаги — А. И. Ломоносови Л. Н. Ивановаи. Дезал къоастабелга дехаш сесаг яр. Бахьан малагIа да аьлча — юха а маро тIехдаькkха дукха малар мелаш хилар. Хьалхарча дийнахьа дукъа къаракъ мийнна йийста бат а йолаш вар Ломоносов. Цхьана бахаш кхойтта шу даьнначул тIехьагIа къасташ бар уж, йиIиги къаьнки — ши бер а долаш.

Дан нанси шоайла къасташ берий дегашта мел йоккха чов ю? Из ха деза, цудухьа цIаккха дицдалийта йиш а яц мароu сесагои къаста безача тIакхачалехьа.

Массехказза нийсденнад тIехдаькkха менначул тIехьагIа леладер фуд ца ховш маро сесаг ювш а, сесаго мар вуш а.

Иштта да малар совдахарах доала «беркат». МассагIа дезал бохабаьб, таьзета оттабаьб цу бахьано. Менна веха саг зулам духдувла хьаст ба. Цунах моллагIчoа а водар хила тарлу. Цудухьа сонеи сонеи хьашт дац аьнна вита йиш яц из. Массане а гупахьа долаш хIама да из, массава оарцагIвала веза меннача сагагара зулам ца далийтара.

Л. ФИНОГЕНОВА,
Ленински района халкъа суда председатель.

СПОРТ

Ульяновске чакхдаьлар кхелетараштa юкъе нек деш «Спартак» ДСО Российски Совета хьалхле яккхара дола къовсамаш. Цу турнире дакъа лоацаш бар вай республика викалаш а. Царна юкъе совгIаташ а доахаш шоллагIа моттигаш яьхар Зозуляк Наташас, Путимцева Ирянас, Кузнецов Олега.

Цар тренераш ба Ю. Г. Борисова, Ю. П. Рыбенко.

* * *

Укх деношка Серго Орджоникидзе цIерагIча республикански стадиона треке чакхъяьлар картинг хахкара республика чемпионат.

Юкъерча зачетах толам баькkхар Грознерча № 1 йолча автошколерча дешархочо Пригорнев Витале, шоллагIа моттиг — цун команда доакъошхочо — Мутаев Абукара, кхоалагIа моттиг — ДОСААФ Ленински райкома спортивно-технически клуберча Гришин Владимира.

* * *

Кирши яхача городе (Ленинградски область) хилар классически тайпара кIалтохаргах латара спортивни яхьаш. Из турнир лаьрхIа яр «Труд» ДСО Центральни Совета хьалхле яккхара.

Цу яхьашка дакъа лоацаш хиннача Грознерча тренера спорта мастера А. М. Козыра ученикашта юкъе къаьстта йоккха говзал гайтар Базоркин Бейбулата. Ший дозал долча атлеташта юкъе чемпиона цIи яьккхар цо. хIаьта шоллагIа моттиг — А. Шерипова цIерагIча завода викало Болдинский Сергея.

А. АЛИЕВ.

ОЛИМПИАДА-80 ДОЛА СЛОВАРАШ

«Русский язык» яхача издательства 1979-1980 шерашка арахецаргда дукха словараши разговорникаши. Царех цхьадараш лаьрхIа Олимпиада-80 дакъа лоацараштa арахецаш да.

Арахецаргйолча изданей списка тIа да шерагара шерага вай мехка дукхагIа ухарг болча а олимпийски шера шоай «пикага» кхоачаргболча а кхыча мехкашкарча туристашта дола англо-эрсий, французско-эрсий, японско-эрсий разговорникаш.

Олимпиада-80 дакъа лоацаргдолча спортсменаштеи тренераштеи арахецаргда спортивни терминологи чулоаца лаьрхIа дола словараш.

Олимпийски изданеш дика иллюстрированни а форматаш зIамига йолаш а хургья. Уж киса леладургда. «Русский язык» яхача издательства дерригача словараштеи разговорникаштеи «Олимпиада-80 Оргкомитета дипломаш еннай.

Константин ШАРОВ.
(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — «ЦаI массанена, массавар цхьаннена тIехьа». Ленинградера передача.
9.45 — «Кинопикъбара клуб». Чакхдаьлча — кердадараш.
14.3 — Кердадараш.
14.50 — «Со — «Сибирь» яха атомоход». Телевизионни документальни фильм.
15.20 — «Шахматни школа».
15.50 — «Эрсий мотт».
16.20 — Лыжаш хаххарах йола Ерригсоюзни яхьаш. Кхалнах. 5 километр. Красногорскера передача.
17.05 — «Мехка доккха декхар» яха документальни фильм.
17.15 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал.
18.00 — «Iилман вахар».
18.30 — «ХIара сурта тIа — малх».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Миллионий ленински университет». «Парте турпалал — халкъа турпалал». Л. И. Брежнева «Целина» яхача книжка материалаш тIа гIолла.
19.30 — К. М. Вебер. «Хилхакала хьех».
19.40 — МХАТ-а 80 шу дизарга.
19.40 — МХАТа 80 шу дизарга. «Тха театрах». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шербе гом». Эстрадни программа. Чакхдаьлча — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

18.35 — «Зиза тIеххьара гIа». Мультфильм.
17.20 — «Дерригача шера — ахка». «Тепличный» яхача совхоза тахавеи кхоанеи.
17.55 — «Лорале — лоамаш!». Iилман-популярни фильм.
18.05 — «Телехьажархочо хетт, критика ю, хьехар ду».
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала).
18.55 — «ДоттагIала, яхь лелаю, новкъостал ду» (нохчий меттала).
19.25 — Киножурнал.
19.35 — «Хилланза дола истори». Кинопередача.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, берашl».
20.30 — «Скульптор Вучетич».
21.00 — Телевизионни документальни фильмай программа.
21.40 — «По семейным обстоятельствам» яха телефильм (шоллагIа сери).

29 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — Фильм-бераштa. «ЦIеча кийигах» яха телевизионни художественни фильм (1-гIа, 2-гIа серей). Чакхдаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Iилман-популярни фильмай программа.
15.25 — Белорусски ССР Паччахьалкхен халкъа хора концерт.
15.55 — Советски паччахьалкхени бокъони лардаш. «СССР гражданство». Передаче дакъа лоацаш ва СССР юстице министра хьалхара заместитель А. Я. Сухарев.
16.25 — Лыжаех йола Ерригсоюзни яхьаш. МаIнах. 15 километр. Красногорскера передача.
17.30 — «Москвачи москвичаши».
18.00 — «Сакъердаме оазагаш».
18.15 — «Оаха хьалъю БАМ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Центральни телевидени Ерригсоюзни радион электромузыкальни инструментий ансамбля концерт. Кулгалдер — РСФСР заслуженни артист В. Мещерин.
19.30 — Эггара хьалха экрана тIа: «Эри баьцаш» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Сакъердаме бераш». Телевизионни конкурс. Чакхдаьлча — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

17.00 — «Лай йиIиг» яха телевизионни художественни фильм.
18.05 — «Са Даьхен салте».
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
18.55 — Социалистически яхьа дневник.
19.25 — «Говзанчий дезал». Документальни фильм.
19.40 — «Кердача шерца!» (гIалгIай меттала).
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «П. И. Чайковский. Симфонеш». 5-гIа симфони.
21.40 — Доазол дехьарча паччахьалкхений фильмай экран. «Са да — маляр». Телевизионни художественни фильм (Болгари).

РАДИО

28 ДЕКАБРЬ

6.40 — СССР Лаккхехьарча Совета хожамашта накъа долхаш! «Къаьнарча юрта къонал». Репортаж (гIалгIай меттала).
7.00 — Ашараш (гIалгIай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Юбилейный» совхоза бригадира П. Хусановайна хетадаь музыкальни радиооткрытка (гIалгIай меттала).
8.40 — «Шоана, кхалнах!» (гIалгIай меттала).
9.15 — Кубе революци яьнна 20 шу дизара! «Кортмукъален гIайрен коталон гIа». Беседа (гIалгIай меттала).
9.30 — «Деннл темаех» (эрсий меттала).
9.40 — Ашараш (эрсий меттала).
9.45 — «Пятилетка кхоалагIа шу чакхдоаккхаш». Нохч - ГIалгIай гIиштошъеча управлене № 11 йолча СМУ-ра передача (гIалгIай меттала).
16.00 — «Халкъе парте сий ду» яха иллей концерт (эрсий меттала).
16.25 — «Дега лоIамагIа» (нохчий меттала).
16.45 — «Кердача шера къахьегама рапортаж» (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий нохчий, гIалгIай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна дохк а доаллаш, наькъашка ша билла а йолаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —2, +3, Грозне 0 гаргген градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана —2—7, дийнахьа —1+4 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства 3-42-28; отдела писем—3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка.

СФ05382. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8969.